

МОШТИ СВЕТИХ НОВОМУЧЕНИКА ПРЕБИЛОВАЧКИХ И ДОЊЕХЕРЦЕГОВАЧКИХ У РИЧМОНД ХИЛУ

Саша Цвијетиновић

У суботу једанаестог јуна, Парохија Св. Архангела Гаврила у Ричмонд Хилу добила је велики дар. Стигле су мошти светих новомученика пребиловачких и свечано унешене у храм Светог Архангела Гаврила.

По благослову Његовог Преосвештенства владике захумско-херцеговачког и приморског, Г. Григорија,

сале путем видео линка.

На литургији је одговарао хор Епархије канадске „Кир Стефан Србин“, Врло надахнуто је бесједио о. Мирослав Ратковић.

Отац Мирослав је посебно истакао да су ови људи, чијим се моштима поклањамо, страдали невини, и њихова једина кривица је била та што су били православни Срби, и што нису хтјели да се одрекну крста са три прста.

У току свете Литургије, мошти су изнијете на поклоњење вјерницима.

Мошти ће бити трајно похрањене у кивоту који је такође стагао из отаџбине, као и трон са иконом Светих Новомученика Пребиловачких.

план – које ће село гдје бити уморено. Овакво зло није случајност, нити тренутно лудило, већ демонско планирање. Јер ако смо ми, грешни и јадни, уз Господа до смрти – онда је јасно уз кога су и чији су они који су нас гонили и који нас гоне.

Драган Драшко је још подвукао да нам увијек и увијек ваља свједочити Истину, јер су то у највећим мукама чинили Новомученици Пребиловачки. Позвани смо да живимо и чинимо тако да будемо достојни да се назовемо потомцима оних који животне своје положише у Пребиловцима.

Скупу се обратио и Радован Ждракановић, православни Србин који је такође поријеклом из Пребиловаца.

Радован је рекао да се често догађа да народ мигрира из једне земље у другу, али да је ово први пут да и мртви мигрирају.

Говорећи о трагедији која се десила тог 6. августа 1941. године, Радован Ждракановић је цитирао српског пјесника Стевана Раичковића о Пребиловцима:

„Сви садржаји грчких митова и античких трагедија су блиједи, у поређењу са стварношћу Срба у Пребиловцима.“ У једном дану преко 500 људи је бачено у јаму Шурманци, а још 300 људи је убијено на стратиштима у и око села. Убијено је скоро 90% Пребиловчана. У само једном дану, Основна школа „Свети Сава“ је остала без ђака.

Било је потресно чути свједочење о пребиловачком геноциду из писма италијанског генерала Лузана посланог Мусолинију о томе како су побијени ђаци и њихова учитељица Стана Арнаут: „Недостају ми ријечи да опишем ово што сам затекао у Пребиловцима. У великој школској учионици затекао сам заклану учитељицу и њених 120 ђака. Ни једно дијете није било старије од 12 година. Многима су одсјекли главе и поређали их по клупама. Из распорених дјечијих утроба извукли су цријева и растегли их преко плафона. У хошку сам примијетио начети цак соли. Згрануо сам се када сам установио да су их клали полако, солећи им ране. Када смо полазили, из задње клупе, чуло се крљање. Један дјечак је још дисао са напола пререзаним гркљаном. Својим колима сам га превезао у нашу болницу. Повратили смо га у живот. Од њега смо сазнали да су усташе силовале њихову учитељицу Стану Арнаутовић, а потом је убили. Силовали су и дјевојчице од 8 до 12 година. На вјечну срамоту наше Римске цркве, један католички жупник учествовао је у свему томе. А тај несрећни дјечак, којег смо спасили, побјегао је из наше болнице, а онда смо га пронашли закланог на прагу своје куће. На савјест Италије и наше културе пашће неизбрисива мрља, уколико се не дистанцирамо од усташа и нама се припише да подржавамо безумље.“

Fotografija je napravljena 1939, a od svih djevojaka na fotografiji preživjelo je 5 (pet).

као и благословом Његове Светости Патријарха Иринеја који је администратор канадске епархије, мошти ће трајно остати у нашој парохији. Тако су у Ричмонд Хилу засијале мошти оних светитеља који су шурманачку јаму, и све друге јаме по Херцеговини и стратишта широм српских земаља, обасјале оном истом свјетлошћу у којој је Господ и Спас наш на Тавору био.

Мошти је из Херцеговине донио о. Мирослав Ратковић, парох требињски.

Од раног јутра ка нашем храму у Ричмонд Хилу стизао је вјерни народ да се Богу помоли и да се покљони пред светитељима пребиловачким. Стизали су вјерни из Торонта, Ватерлуа, Кембрица, Виндзора, из свих крајева Онтарија.

Свету литургију су служили оци: Душан Њатић, Јован Марјанац, протосинђел Василије Гавриловић, Мирослав Ратковић и Василије Томић.

Наша капела у Ричмонд Хилу је била премала да прими све вјернике који су дошли на поклоњење, те је вјерницима омогућено да Литургију прате из горње

Након св. Литургије, пошто су се сви присутни поклоноли моштима, окупљени су прешли у горњу салу.

У име Управног одбора Парохије Светог Архангела Гаврила, Дејан Јокановић се захвалио свима који су се трудили да се сврши ово богоугодно дјело преноса моштију из Херцеговине у Канаду.

Заиста је велики број људи уложио своје вријеме и огроман труд да би мошти Новомученика Пребиловачких стигле у Епархију канадску, у Ричмонд Хил.

Окупљенима се потом обратио Драган Драшко чија је породица једна од страдалих у геноциду из 1941. године. Само из његове породице страдало је 19 мушких глава. Подсјећајући на Господње ријечи да ће „доћи дан када ће сваки који вас убије мислити да Богу службу чини“ (Јн. 16. 4) он је рекао да је овај ужасни злочин био планиран годинама унапријед. Ватикански изасланици су, тридесетих година прошлог вијека, ишли по Херцеговини и педантно биљежили локације јама. Већ тада је скован сатански

У сјећање свих нас се урезао антички лик мајке која је са своје двоје дјече пред шурманачком јамом, након ште је видјела шта их чека, узвикнула: „Анђели моји, хајде да летимо!“ и са својом дјечицом винула се у шурманачку јаму. Како је касније свједочио психијатар др Јован Рашковић, просто је невјероватно да је мајка дошла до таквог рјешења које ни тимови педагога и психолога не би могли да појме. Наиме, дјеца у том периоду често сањају да лете као птице, и немају представу о смрти.

Радован Ждракановић се такође захвалио парохији Св. Архангела Гаврила, СПЦ у цијелини, затим о. Мирославу Ратковићу који је мошти донио у Канаду и на крају самој Канади, те свима који су омогућили да мошти наших светих страдалника почивају у миру, као и онима који су дошли да се поклоне моштима Светих Новомученика. Сјећање на Пребиловце, на њихову судбину, мора бити неизбрисиво утиснуто у наше колективно памћење, мора опомињати не само нашу него и савјест цијелокупног људског рода.

Свети Новомученици Пребиловачки и Доњехерцеговачки, молите Бога за нас!

ОД СЛОВА ДО СМИСЛА

У недељу, 12. јуна, након свете литургије, у нашем привременом храму св. Архангела Гаврила, ћаци наше парохијске Црквене школе извели су позоришну представу “Од слова до смисла”.

Догађај, рекло би се, невелики по обиму – представа је трајала непуних пола сата – и, у овим бурним временима у нашој парохији, Канадској Епархији, па и читавој нашој Цркви, невелики по пажњи која га је пратила до самог извођења, до саме премијере.

Представа је замишљена као алтернатива уобичајеном формату наших завршних

школских приредби, баш као и представа “Живот Светог Саве”, изведена пре неколико месеци, у оквиру прославе дана Светог Саве. Када је пре три године идејно зачета, “Од слова до смисла” је амбициозно припремана у току школске године као илустрација градива које смо у Школи прелазили на часовима српског

језика. Услед низа неповољних околности, међутим, те године, па ни у наредне две, представа није дочекала своју премијеру. Ипак, Бог је учинио да се ове школске године постојећим ћацима придруже нови, мотивисани и радосни, подржани од стране родитеља спремних на жртву, и представа је коначно изведена.

На импровизованој сцени у сали изнад капеле видели смо једно необично путовање: од слова смо правили речи, од речи реченице, а од бесмисла и немоћи изражавања, стигли до подсећања на превелики Божији дар, дар живота наше деце, преко којих нас Господ обасјава својом милошћу. По сјају у њиховим очима на пробама, извесно је да су деца ову идеју врло јасно осетила, а по свему судећи и врло јасно пренела публици, која је била дирнута песмом, глумом, а понајвише моћним заједништвом наших најмлађих. “Зашто плачеш, мама?” – спонтано се и наглас пред крај представе забринуо један од наших најмлађих глумца.

Завеса ће се преко лета одморити, столице и столови су склопљени, али даће добри Бог да нам ово што смо до сада постигли буде подстрек да од јесени започнемо са новом, радосном школском годином и новим представама, на радост Господу и на наше спасење.

FROM LETTERS TO MEANING

On Sunday, June 12th, after the Holy Liturgy, our Church school students presented

Dear parents,

Weeks have passed since our show and the beautiful voices of our children still echo in my heart. Praise the Lord, for He has given us a unique opportunity to grow, to unite and to rejoice in the immeasurable love from the children. Thanks to all of you who sacrificed your time and lovingly contributed to the realization of the show.

I look forward to the new school year, when we will try to continue with a more structured Serbian language curriculum and, more importantly, resume the Orthodox religion classes and Zoran's beautiful story-telling. As far as Serbian language classes are concerned, we will continue to build the vocabulary, emphasize some key grammar points with the older kids and, in general, build the children's confidence. Yes, my wish, too, is to produce more plays, as they have been proven to be very effective in motivating children and summarizing the school's curriculum. With God's help and with faith in our hearts, we will continue with our theatrical endeavours.

*Yours in Christ,
Nikola*

a theatrical play titled “From Letters To Meaning”, at our temporary St. Archangel Gabriel parish church premises. A modest event, one might say – the play was a little less than half an hour long – and amid the exciting and turbulent times in our parish, the Canadian Diocese and our Church

in general, modest in the attention it had drawn until the performance day and its premiere.

The show had been conceived as an alternative to our usual end-of-year school performances, similar to the play “The Life of Saint Sava”, performed a few months ago in celebration of the Saint Sava Day. When

the idea about it first came about, more than three years ago, we ambitiously started preparing “From Letters To Meaning” as an illustration of the curriculum covered in our School's Serbian language classes. Due to a number of adverse circumstances, however, the play did not premiere that year, nor in the following two years. This school year, in addition to the returning students, God blessed us with a number of new, motivated and joyful ones, supported by parents willing to sacrifice their time, and the play was finally presented.

On an improvised stage, in the hall above our chapel, we witnessed an unusual journey: we made words out of letters, sentences out of words, and from nonsense and futile communication, eventually arrived at a reminder of the immense God's gift, the lives of our children, through which the Lord shines His mercy on us. By the glitter in their eyes at the rehearsals, it was quite apparent that the children strongly felt this idea and, by all accounts, they also clearly passed it on to the audience, who were touched by the singing, acting and, most of all, by the powerful togetherness of our youngest parishioners. Towards the end of the show, one of our youngest actors cried out with concern, “Why are you crying, mom?”

The curtain will get some rest over the summer, the chairs and tables are now folded, but with help from our good Lord, what we have achieved so far will encourage us to begin a new, joyous school year in the fall, with new shows. May our new efforts please the Lord and keep us on the path to our salvation.

ПРИЛОЖИЛИ:

Драган и Тања Вукмановић,	500
Славица и Милован Маврак,	100
Радован Ждракановић,	300
Љирана и Радован Ивановић,	70
Душица и Момчило Вукосав,	200
Славка и Зоран Капор,	100
Светлана и Ђорђе Ђого,	50
Срђан Бјелица,	100
Босиљка Рајић,	100
Весна Папић,	40
Милорад Лозо,	200
Биљана Милићевић,	20
Ђорђе и Светлана Ђого,	50
Јелисавка и Драган Драшко,	300
Раде Миразић,	200
Горан Нешић, за покој душе оца Сретка,	50
Мирослав Убовић, за покој душе мајке Милке,	50
Милена и Дражен Јарић, за покој душе оца Миодрага Симића,	100
Босиљка Рајић, за покој душа,	50
Ковиљка Ђоковић, за покој душа,	40
Ђорђе Ђого,	50
Марта и Душко Дамјановић,	50
Драган Драшко, за трпшкове преноса моштију,	200
Бранислав Јекић, за здравље породице,	15